

PUCANJ

Rizo Džafić

Vidra je bio rovita zdravlja, mršav i bolešljiv, ali spretan u izvršavanju zadataka. Baksuz i nesreća, uvijek je ono što je želio ostvarivao teže od ostalih. A kad su formirali jedinice, stariji su ga sa sažaljenjem odvrćali:

– Mani se, Vidra. Nije za tebe ovaj Božiji pasjaluk. Ne možeš ti to...

Međutim, sa lahkocom je izvršio zadatke koje mu je povjerio komandir, a oni su bili više provjera odanosti nego sposobnosti. Jednom je donio torbu municije.

Vojvoda je bijesno kolutao beonjačama i granao rukama:

– Sramota. Da nam se kao miševi uvuku i pokradu municiju. To je ponižavanje naših boraca. Smiju nam se u lice. Sramota!

– Bravo, Vidra! – tapšali su ga po ramenu saborci. Bit će od tebe nešto...

– Mogu ja i više – rumenio se mršavi mladić.
– Samo mi pružite priliku...

Crne oči su kolutale kao dvije nemirne bubice, lovile potvrdu, a sitno ispijeno tijelo, povijeno pod teretom očevog kaputa, treperilo od uzbuđenja.

– Nije mene strah!

Kiša je sipila te noći, munje šarale horizont. Pucnji sjekli pomrčinu, mrak bolno jaukao, a u svjetlu munje krilati oblak, otežao od oktobarske kiše, zaskakivao parnjake kad su ušli u skrovište.

Mutna, ratna noć. Varoš utihnula u ratno predvečerje, a ljudi s bradom se zavukli u brloge, pa samuju nesigurni u tuđim kućama.

Psi laju na kraju varoši.

Kiša romori, a jedinice prekrivene mrakom promicale su šljivicima.

Nešto se sprema.

– Ti si Vidra? – usukujući brkove kao grenadir, premjerio ga je komandir kad su ga uveli u zemunicu.

– Mladića je obuzela vatra. Naprsli zidovi se razmiču Kroz njih šiknu vrelina, a u mutnoj svjetlosti nada. Obrazi mu gore:

– Ipak će mi pružiti priliku...

Isprasio se, istegao da bude veći. Zemunica se ljuljala.

– A ja sam komandir! – kao da nastavlja sa njim davno započeti razgovor.

– Čuo sam za tebe, Vidra – obratio mu se komandant gledajući ga kao skupocjenu staklenu igračku. Otpuhnuo je kolut dima, pa se još bliže primaknuo:

– Dobro si obavio postavljene zadatke.

– Dobar si!

Mjeri ga, ispituje, a Vidra je treperio pod njegovim pogledom. Otvorio dušu i pustio ga da po njoj pipa, istražuje. Ukočio se kao u zamišljenom skoku, propeo na prste da bude veći. Uzvrćao pogled. Svijet mu se počeo širiti.

– Ti nam trebaš.

– Prvo ćeš pratiti vojvodu, a onda..., kad budeš siguran...

– To je značajan zadatak...

– Tvoji su te predložili.

– Ozbiljan je to posao...

– Naš povratak u čaršiju zavisi od tvog zadatka.

– Stvoriti haos...
 – Pa upasti...
 – Ako ne možeš...
 – Kaži...
 – Dugo smo se dogovarali koga da izaberemo...

– Tako!

Nije stizao ni odgovarati na pitanja.

Ni potvrditi.

Ni uzvratiti.

Ni zahvaliti se.

Ni garantirati.

A uvijek je zamišljao kako će to izgledati.

– Nikad ne izgleda nešto onako kako zamišljaš, Vidra!

Pratio ga je danima. U stopu. Danju i noću. Po kiši i suhomrazici. Tiho, nenametljivo, ali uporno. Kao da čuva nešto dragocjeno. Tražio ga u blještavilu granata Pokušavao njegove korake prepoznati u noćnim šumovima.

Po danu je bio besposlen mladić, a po noći borac svjestan zadatka i njegovog značaja.

I sve je znao o tom krupnom, gojaznom čovjeku: kad izlazi iz kuće, kuda prolazi do logora, kad se vraća, gdje svraća, s kim provodi slobodno vrijeme... Znao je šta pije i puši, šta voli, a šta ne voli.

– Hoće li ti to moći, Vidra? – kljucala je dilema, a on je gazio tvrdnjom da se sve može ako se mora.

Ujutro, kad je vojvoda prolazio čaršijom, Vidra je već bio na "radnom mjestu": u ruševini provaljenog krova i natruhlih greda. Udarao je krpenjačom o zid; da mu prođe vrijeme.

Nekad mu se i djeca pridruže u igri i besposlici.

Vojvoda je prolazio troma, zastajao često, gledao ih razrokim pogledom i ulazio u zgradu. Oko njega načičkani stražari gonili su djecu:

– Tu ste se našli igrati. Marš, lopovi!

– On je ona glavna karta. Kad se on pomakne, ostale će se same srušiti... – rekao je, onda, komandir.

Postao je to za Vidru život koji je želio i tražio, ali na koji se nije navikao. Šetao je kao mjesečar, stezao pištolj u džepu i svaki čas mijenjao planove. Strijepio je od onog pucnja koji će donijeti promjene i u njemu i oko njega.

Samo jedan pucanj je dovoljan da čovjek okrene svijet oko sebe, da ništa više ne bude isto. Zato je odgađao odluku dok ne bude spreman da sve to shvati i prihvati.

Igrali su on i vojvoda neku čudnu igru: ukrštali staze i poglede, čovjek i mladić, dvije zmije, dva smrtna neprijatelja.

– Svijet mu se počeo širiti. Već je trebalo izvršiti zadatak – poručio je komandir.

– Sutra ću. Ni sutra nije kasno – odgađao je Vidra taj konačni pucanj dok je, prikriiven mrežastim mrakom, čučao iza zida i znojnim rukama stezao dršku.

– Vrat je čovjeku lahko slomiti, život iscijediti iz krhke ljuštore, ali šta dalje? Šta dalje, komandire? – tukle su ga munje dileme ispod čeone kosti.

Znao je da će ga ubistvo obogatiti za jedno iskustvo, a osiromašiti za jedan život. Znao je da će susret sa smrću otvoriti u njemu nove spoznaje. Otvarala je dilemu tajnovitost onoga što će se poslije dogoditi. A i zanimljiva je bila igra koju je igrao sam sa sobom i plašio se da je tako naglo, jednim hicem, prekine.

– Ni sutra nije kasno...

A dani su tekli.

Tiho.

Nenametljivo.

Neumitno.

– Je li svako ubistvo zločin?

– Razlikuje li se zločin od zločina?

– Svi mi imamo svoj smrtni trenutak, samo su oni različiti. Vidra, i vojvoda ima taj trenutak i on će doći kako mu je pisano... – tješila ga je odlučnost u njemu.

– Svijet je povorka mrtvacu koji su za trenutak izašli na sunce, pa se ponovo vraćaju u tamu. I vojvoda je jedan od njih. Susreli ste se u nevrijeme, kad životi pršte kao kosti na mesarskom panju.

– Pa, šta ako ga ubijem? – jačala je odlučnost.

– Ja branim svoje... Sam je skrivio svoju smrt. Ne može se tako. Kazna za svaki zločin stiže čovjeka kad-tad!

– Vrat je čovjeku lahko skrljati, zgaziti ga, život iscijediti... Šta je život, a šta smrt? – otvaraju se pred njim dotad nepoznata pitanja, dok se nemirno prevrtao u starom krevetu pod krovom razrušene kuće.

Krv se sudara na raskrsnici čeonih žila i kroz mračne hodnike kulja kroz tijelo.

Budi se.

Uspravlja u krevetu.

Gleda u mrak.

Razmišlja.

– Sam si kriv za svoju smrt, vojvodo!

– Kamo sreće da te nikad nisam sreo, vojvodo!

– Je li teže ubiti nepoznatog čovjeka ili nekoga koga upoznaš?

– Zašto je komandir rekao da ga prvo moram upoznati?

– Možda zbog informacija koje bih mu donio?

– Šta će mu informacije o mrtvom čovjeku?!

– Sigurno to mene komandir provjerava...

Ključuju pitanja kao crne ptice, nestaju u ponorima podsvijesti, pa ponovo ključaju.

– Ni sutra nije kasno...

– Sutra ću...

– Sigurno...

– Da nisi ti tog čovjeka počeo žaliti, Vidra? – strepila je odlučnost u njemu.

– Jesi li sposoban izvršiti zadatak, Vidra?

U početku je zadatak bio dio njega, njegova želja i opsesija. Prilika da se pokaže i uzdigne pred prijateljima. Sada je on postao dio zadatka, uhvaćen u njega kao u klopku. Znao je da nije prošao iskustvo prvog metka i, kad to prođe, pucnji se poslije slažu jedan na drugi. Po inerciji. Sve do konačnog završetka.

– Ne treba žuriti.

– Nikad nije kasno ubiti! – davljenički se hvatao za ivicu provalije u koju ga je vukla dilema.

– Ne oklijevaj, Vidra.

– Komandir naredio.

Ponovo su mu poslali poruku

– Noćas ću – kažete komandiru.

Obukao se u prvi sumrak. Počešljao, pogledao niz odjeću kao da se sprema na sastanak. Provjerio pištolj, izbrisao ga maramicom i stavio u džep.

Uvukao se u tišinu ruševine, stopio sa mrakom i čekao. U duši se batrgaju izbuđenje, strah, odlučnost i dilema. Sitne kandžice grebuckaju po srcu i otvaraju rane. Oblak, otežao

od kiše, zaskakivao je na svoje parnjake, rušio ih i rasipao po mračnim prostranstvima. Golubovi grebali po daskama. Pas lotalica nepovjerljivo odmjerio mladića i odgegao u drugi zaklon.

Vidra se pržio na tihoj vatri neizvjesnosti.

– Možda je sve to normalno kad treba ubiti čovjeka? – tješio se. – I komandir je to jednom rekao.

– Proći će to, Vidra.

A komandir sve zna...

I, vojvoda se pojavio.

Mada ga je očekivao, njegov dolazak ga je iznenadio. Možda je naišao koji trenutak ranije ili mu se samo činilo... Možda je Vidra želio učvrstiti odluku, pa mu je upravo taj trenutak bio potreban. Samo jedan trenutak bi mu bio dovoljan da se učvrsti u odluci. Proćerdao je toliko dana koje su mu poklonili, a sada je žalio za jednim trenutkom koji bi mu vratio izgubljeni mir i pojačao odlučnost.

Proćerdao je mjesece što su mu ih dali je, a sada žali za jednim trenutkom. Kako je u životu sve varljivo i relativno!

m